

6.6 Chráněná území

- velkoplošná i maloplošná zvláště chráněná území představují 7 % rozlohy území kraje
- velká rozmanitost fauny, květeny a historie oblastí
- chráněná území evropského a světového významu

Podle zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny může být území přírodovědecky či esteticky velmi významné nebo jedinečné vyhlášeno za zvlášť chráněné a musí být stanoveny zvláštní podmínky jeho ochrany. Je rozlišováno 6 kategorií zvláště chráněných území.

Národní parky a chráněné krajinné oblasti patří mezi velkoplošná zvláště chráněná území, národní přírodní památky, národní přírodní rezervace, přírodní památky a přírodní rezervace jsou označovány jako maloplošná zvláště chráněná území.

Národní parky jsou rozsáhlá území jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam. **Chráněné krajinné oblasti** jsou rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, případně s dochovanými památkami historického osídlení. **Národní přírodní památky** zahrnují unikátní geologicko-geomorfologické útvary a jevy menší rozlohy, naleziště vzácně se vyskytujících hornin, minerálů, paleontologických dokladů, stanoviště vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystému nebo úseků přírody s významným dokladem tvořivé lidské činnosti. **Národní přírodní rezervace** zahrnují menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány přirozené případně přírodě blízké ekosystémy nebo jejich soubory, významné v celostátním nebo mezinárodním měřítku. **Přírodní památky** jsou jako významově nižší kategorie svým charakterem obdobou národních přírodních památek, ale s regionálním významem. **Přírodní rezervace** jsou území s přírodními nebo málo narušenými ekosystémy typickými pro určitou geografickou oblast, jejich význam je regionální, výrazně přispívají k ekologické stabilitě krajiny.

V České republice je relativně příznivá situace v podílu zvláště chráněných (velkoplošných i maloplošných) území na celkové rozloze, představují téměř 16 % rozlohy státu. V Jihomoravském kraji zaujímají zvláště chráněná území pouze 7 % z rozlohy kraje.

Na území Jihomoravského kraje se nachází jeden ze čtyř národních parků v České republice, a to v okrese Znojmo **Národní park Podyjí**. Byl zřízen v roce 1991. Je nejmenším českým národním parkem, ale o to významnějším. Část území parku leží v hraničním pásmu a proto se zde zachovala téměř nedotčená příroda. Národní park Podyjí tvoří svým rozsahem jedinečné území v ČR charakteristické přirozenými meandry toku řeky Dyje. Územím Národního parku Podyjí a sousedního rakouského národního parku Thayatal vede řada turistických cest pro pěší a cyklisty.

Tab.6.6.1 Chráněná území

Pramen: Agentura ochrany krajiny a přírody

v hektarech

	Národní parky ¹⁾	Chráněné krajinné oblasti ¹⁾	Maloplošná chráněná území			
			národní přírodní památka	národní přírodní rezervace	přírodní památka	přírodní rezervace
Jihomoravský kraj	6 251	35 442	361	2 726	1 638	3 499
Blansko	-	6 501	23	660	617	623
Brno-město	-	322	17	-	178	131
Brno-venkov	-	2 302	0	256	309	728
Břeclav	-	8 533	155	1 184	126	1 414
Hodonín	-	17 784	126	602	188	401
Vyškov	-	-	9	24	59	95
Znojmo	6 251	-	30	-	161	108

¹⁾ data z GIS, mohou se lišit od jinde publikovaných

Celkem 5 % z rozlohy Jihomoravského kraje (35,4 tis. ha) pokrývají tři **chráněné krajinné oblasti**. Jedná se o CHKO Moravský kras, Pálavu a část CHKO Bílé Karpaty (přesahuje do Zlínského kraje). CHKO Moravský kras (rok vyhlášení 1956) patří spolu s CHKO Český ráj (Středočeský a Liberecký kraj, rok vyhlášení 1955) k nejstarším právně chráněným oblastem v České republice. Území CHKO Moravský kras je tvořené devonským vápencem starým 350 milionů let. Vlivem erozních činností se voda dostávala do puklin a rozpouštěním vápence došlo k postupnému zvětrávání děr až do nynější doby, kdy je známo přes tisíc

jeskyní se složitým říčním podzemním systémem. V říčce Punkvě žijí pstruzi, významný je život v jeskyních, kde přezimuje nejvíce druhů netopýrů v České republice. Území Moravského krasu pokrývá z šedesáti procent les. Částečně díky nepřístupnosti a strmosti strání jsou zde zbytky původních lesů s převahou buku s příměsemi jedle, smrku, javoru. CHKO Pálava rozlohou patří k nejmenším v ČR, ale významem k těm největším. Je jedinečná nejen z přírodovědeckého hlediska, ale i kulturního. Stojí v něm dva významné zámky, Valtice a Lednice. CHKO Pálava představuje velice rozmanité území minimálně evropského rozsahu. Vyskytuje se zde spousta ohrožených i méně ohrožených druhů fauny a flóry. Pálava byla chráněnou krajinnou oblastí vyhlášena v roce 1976 a od té doby dosáhla zařazení mezi biosférické rezervace a rezervace UNESCO. Nejznámější částí tohoto území jsou Pavlovské vrchy s typickými skalními stepmi a krasovými lesostepmi. CHKO Bílé Karpaty je jedinečná svými květnatými loukami a roztroušenými dřevinami. Díky tomu jsou tyto luční systémy studijní plochou světového významu. Dalším neméně cenným prvkem jsou rozsáhlá společenstva listnatých lesů. Bílé Karpaty se staly pojmem především jako území s nejvyšší druhovou rozmanitostí a s největším množstvím vstavačovitých rostlin (orchidejí) ve střední Evropě.

Maloplošných zvláště chráněných území je v Jihomoravském kraji celkem 277 (v roce 2000 jich bylo 255) a rozkládají se na ploše 8 224 ha (7 959 ha v roce 2000). Zvyšuje se především počet nově zřizovaných přírodních památek a přírodních rezervací. V průběhu posledních let dochází ke změnám výměr stávajících maloplošných zvláště chráněných území. Jedná se o tzv. přehlašování, kdy je nutno upravit vymezení a statut území v souladu s okamžitým stavem dotčeného území. Je to způsobeno např. změnou stavu přírodního prostředí v okolí zvláště chráněného území, která ovlivňuje území.